Hawdd ei Ddeall

Gweithio'n well gyda'n gilydd yng Nghymru

Cyfraith newydd yng Nghymru am gydweithio'n well a gwario arian yn gyfrifol i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus

Cafodd y ddogfen hon ei hysgrifennu gan **Lywodraeth Cymru**. Mae'n fersiwn hawdd ei ddeall o '**Fil Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru)**'.

Awst 2022

Sut i ddefnyddio'r ddogfen hon

Dogfen hawdd ei deall yw hon. Ond efallai y bydd arnoch chi angen help o hyd i'w darllen. Gofynnwch i rywun rydych chi'n ei adnabod i'ch helpu.

Efallai bod geiriau mewn ysgrifennu **glas trwm** yn anodd i'w deall. Gallwch edrych beth mae'r holl eiriau mewn glas yn meddwl ar **dudalennau 25**.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Pan fydd y ddogfen yn dweud **ni**, mae hyn yn meddwl **Llywodraeth Cymru**. I gael mwy o wybodaeth cysylltwch â:

Gwefan: www.llyw.cymru

E-bost: socialpartnership@llyw.cymru

Ffôn: 0300 0604400

Hawdd ei Ddeall Cymru
Easy Read Wales

Cafodd y ddogfen hon ei gwneud yn hawdd ei deall gan **Hawdd ei Ddeall Cymru** gan ddefnyddio **Photosymbols**. I ddweud wrthyn ni beth rydych chi'n feddwl am y fersiwn hawdd ei ddeall hwn, cliciwch yma.

Cynnwys

Tudalen

Cyflwyniad..4

Pam y mae ar Gymru angen y ddeddf hon..................................8

Cyngor y Bartneriaeth Gymdeithasol..15

Y Bil a Deddf Llesiant Cendlaethau'r Dyfodol (Cymru)...........16

Dyletswydd y Bartneriaeth Gymdeithasol.................................17

Gwaith Teg...18

Caffaeliad cyfrifol..19

Y pethau ddywedodd pobl wrthyn ni...22

Pam y buasai'r Bil yn dda ar gyfer Cymru..................................23

Geiriau anodd...25

Cyflwyniad

Mae'r ddogfen hon yn ymwneud â deddf newydd yr hoffen ni ddod â hi i Gymru.

Mae'n cael ei galw'n **Fil Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru).** I fod yn fyr byddwn yn ei galw'n y **Bil** yn y ddogfen hon.

Mae'r **Bil** ynghylch mudiadau yn gweithio gyda'i gilydd yng Nghymru i gyflenwi **gwasanaethau cyhoeddus.**

Mae **gwasanaethau cyhoeddus** yn wasanaethau pwysig y mae ar bawb eu hangen, fel gofal iechyd, cludiant, ysgolion a chasglu sbwriel. Mae'r llywodraeth yn cadw golwg arnyn nhw ac mae arian cyhoeddus yn talu amdanyn nhw.

Mae'r **Bil** hefyd ynghylch y ffordd y mae gwasanaethau cyhoeddus yn gwario eu harian i dalu am nwyddau a gwasanaethau.

Mae'n rhaid iddyn nhw gael eu rhedeg mewn ffordd deg a chyfrifol. Ac mae'n rhaid talu amdanyn nhw mewn ffordd deg a chyfrifol.

Dylen nhw helpu i wella bywydau pobl.

Mae'n rhaid penderfynu pwy fydd yn cyflenwi gwasanaethau cyhoeddus mewn ffordd deg. A meddwl am yr effaith y mae hyn yn ei gael ar lesiant pobl.

Mae ar y Bil eisiau:

- Cychwyn grŵp sy'n cael ei alw'n **Gyngor Partneriaeth Gymdeithasol**.

- I Weinidogion Cymru siarad â phartneriaid ar **Gyngor y Bartneriaeth Gymdeithasol** wrth gwrdd â'u nodau llesiant.

- I **gyrff cyhoeddus** wneud yn siŵr eu bod yn gyfrifol ynghylch caffaeliad.

Mae **cyrff cyhoeddus** yn fudiadau sy'n rhedeg **gwasanaethau cyhoeddus**. Er enghraifft, y GIG neu'r cyngor lleol.

- I **gyrff cyhoeddus** wneud yn siŵr eu bod yn gyfrifol ynghylch **caffaeliad**.

Mae **caffaeliad** yn meddwl talu mudiadau eraill i ddarparu pethau sydd eu hangen arnoch chi. Er enghraifft, gallai fod yn gyngor lleol yn talu am ddodrefn swyddfa, neu i fusnes redeg gwasanaethau gofal cymdeithasol.

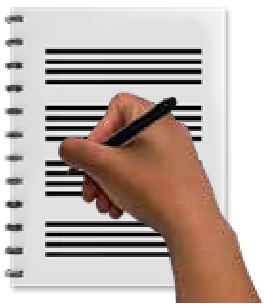

- I **gyrff cyhoeddus** ysgrifennu cynllun ar gyfer **caffaeliad.**

- I **gyrff cyhoeddus** edrych a yw'r mudiadau maen nhw'n gweithio gyda nhw yn cwrdd â'u nodau ac yn gweithio'n gyfrifol.

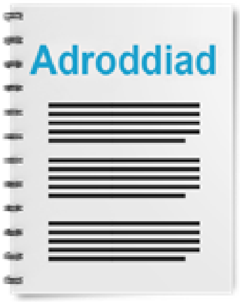

- I **gyrff cyhoeddus** a Gweinidogion Cymru adrodd am eu gwaith sy'n ymwneud â **chaffaeliad**.

Pam y mae ar Gymru angen y ddeddf hon

Mae arnon ni eisiau gwneud yn siŵr bod gwaith sy'n cael ei wneud ar gyfer y cyhoedd ac yn cael ei dalu amdano gan y cyhoedd yn cael ei wneud mewn ffordd deg a chyfrifol.

Bydd y **Bil** yn gweithio'n dda gyda deddfau eraill yng Nghymru. Er enghraifft:

- **Deddf Cydraddoldeb 2010**
- a **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015**.

Mae'r **Bil** hefyd ynglŷn â:

- **phartneriaeth gymdeithasol** dda.

> Mae **partneriaeth gymdeithasol** yn weithwyr a chyflogwyr yn gweithio gyda'i gilydd i ddatrys problemau.

- gosod nodau ynghylch ffyrdd o weithio'n dda gyda'i gilydd

- a sut i helpu i wella llesiant Cymru.

Gall gweithio gyda'i gilydd helpu i wneud yn siŵr bod pawb yn cael cymryd rhan ac yn cael dweud eu barn.

Mae pandemig y coronafeirws wedi bod yn anodd ac yn heriol iawn. Mae hefyd wedi rhoi cyfle i fudiadau weithio'n well gyda'i gilydd.

Byddai **Cyngor Partneriaeth Gymdeithasol** yn rhoi cyngor i Weinidogion Cymru ynglŷn â'r ffyrdd gorau y gall **partneriaethau cymdeithasol** weithio.

Byddai ganddo hefyd wefan sydd â gwybodaeth ddefnyddiol arno.

Mae'n wirioneddol bwysig i weithwyr mewn **gwasanaethau cyhoeddus** fod yn rhan o'r gwaith hwn. Nid dim ond y bobl sydd mewn gofal.

Mae gan weithwyr ddealltwriaeth dda o'r hyn yw gwasanaethau mewn gwirionedd. Dylen nhw gymryd mwy o ran mewn gwneud penderfyniadau.

Mae hyn yn barod yn digwydd mewn llawer o wledydd yn Ewrop.

Mae arnon ni eisiau i Gymru fod yn **genedl Gwaith Teg**.

Mae **Gwaith Teg** yn waith sydd yn:

- cwrdd â hawliau gweithwyr
- cefnogi eu llesiant
- ac yn rhoi llais iddyn nhw.

Mae hyn yn meddwl y byddai ein lleoedd gwaith yn cynnig i weithwyr bethau fel:

- Cyfleoedd ar gyfer hyfforddi a datblygu mewn gwaith.

- Y gallu i gael dweud eu barn a chael pobl i wrando arnyn nhw.

- Mwy o sicrwydd mewn tâl ac oriau gweithio – mae hyn yn meddwl nad yw gweithwyr yn debygol o golli eu tâl na'u horiau.

Mae'r pethau hyn yn bwysig ar gyfer gwneud Cymru yn deg ac yn gyfartal.

Gallwn helpu i wneud newidiadau i rai gweithwyr, ond nid i eraill.

Er enghraifft, mae gennym ni lai o lais dros:

- y gweithwyr mewn busnesau preifat

- a gweithwyr mewn gweithleoedd sy'n cael eu rhedeg gan Lywodraeth y DU.

Mae gennym ni lais am y swyddi sy'n cael eu goruchwylio gan Lywodraeth Cymru. Mae llawer o swyddi **gwasanaethau cyhoeddus** yn cael eu goruchwylio gennym ni.

Mae **caffaeliad** yn rhan bwysig iawn o wneud yn siŵr bod gennym ni **wasanaethau cyhoeddus** da.

Mae'n rhaid i **gaffaeliad** gael ei wneud mewn ffordd ofalus a chyfrifol.

Mae'n rhaid i ni feddwl am y ffordd rydyn ni'n prynu ac yn trefnu gwasanaethau, sy'n effeithio ar bethau fel:

- ein cymunedau

- ein hamgylchedd

- a'r **economi**.

> Mae'r **economi** yn ymwneud â'r ffordd y mae gwlad yn defnyddio ei harian, ei thir a'i phobl i wneud, i ddefnyddio, i brynu ac i werthu nwyddau a gwasanaethau.

Er enghraifft, gallwn geisio gwneud yn siŵr bod yr arian rydyn ni'n ei wario yn helpu ein cymunedau a'n hamgylchedd.

Mae llawer o ffyrdd y gallwn ni wella **caffaeliad**. Er enghraifft:

- Mae arnon ni angen gwneud yn siŵr **nad** yw mudiadau yn **torri corneli** wrth brynu pethau a darparu eu gwasanaethau. Nid y pethau rhataf yw'r gorau bob amser.

- Mae arnon ni eisiau gwneud yn siŵr nad ydyn nhw'n achosi niwed i bethau fel ein cymunedau a'n hamgylchedd.

- Mae arnon ni angen gwella'r ffordd rydyn ni'n casglu gwybodaeth. Ac mae arnon ni angen adroddiadau ar y ffordd y mae mudiadau yn gwneud pethau mewn ffordd gyfrifol.

Cyngor y Bartneriaeth Gymdeithasol

Mae **Cyngor y Bartneriaeth Gymdeithasol** yn grŵp sy'n cynnwys llywodraeth, cyflogwyr a gweithwyr. Byddan nhw'n rhoi cyngor i Weinidogion Cymru ar wahanol faterion.

Bydd y gweithwyr ar Gyngor y Bartneriaeth Gymdeithasol yn cael eu cynrychioli'n bennaf gan rywun o **undeb llafur**.

Mae **undeb llafur** yn grŵp sy'n ceisio amddiffyn hawliau gweithwyr.

Byddai **Cyngor y Bartneriaeth Gymdeithasol** yn gyngor cenedlaethol ar gyfer Cymru gyfan.

Byddai **Cyngor y Bartneriaeth Gymdeithasol** yn cael ei gadeirio gan Brif Weinidog Cymru.

Byddai'n rhoi gwybodaeth a chyngor am bethau yn y **Bil**.

Y Bil a Deddf Llesiant Cendlaethau'r Dyfodol (Cymru)

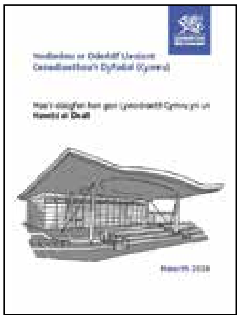

Mae gan y **Bil** lawer yn gyffredin â **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015**.

Mae **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015** yn edrych ar lesiant Cymru mewn gwahanol feysydd, fel:

- Yr **economi**
- Yr amgylchedd
- Dyfodol Cymru

Mae rhestr o nodau llesiant yn **Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015**.

Mae'n rhaid i **gyrff cyhoeddus** weithio tuag at gyflawni'r nodau hyn. Ac mae'n rhaid iddyn nhw osod eu nodau llesiant eu hunain.

Dyletswydd y Bartneriaeth Gymdeithasol

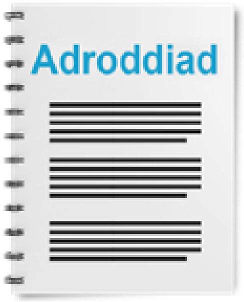

Byddai **cyrff cyhoeddus** yn rhoi adroddiad i **Gyngor y Bartneriaeth Gymdeithasol** bob blwyddyn.

Byddan nhw'n adrodd sut y maen nhw wedi gweithio mewn **partneriaeth gymdeithasol** wrth osod a gwneud penderfyniadau ynghylch cwrdd â'u nodau llesiant.

Bydd ar Weinidogion Cymru angen siarad â **Chyngor y Bartneriaeth Gymdeithasol** hefyd am eu nodau llesiant.

Gwaith Teg

Yn 2019 cafodd adroddiad ei ysgrifennu ar ein cyfer gan Gomisiwn Gwaith Teg. Mae'n cael ei alw'n adroddiad **Gwaith Teg Cymru**.

Roedd ynglŷn â llesiant gweithwyr.

Mae arnon ni eisiau gwneud yn siŵr bod cyflogwyr yn gofalu am lesiant eu gweithwyr.

Er enghraifft, trwy wneud yn siŵr bod gweithwyr yn cael eu talu'n deg.

Caffaeliad cyfrifol

Mae o gwmpas saith biliwn punt yn cael ei wario yng Nghymru ar wasanaethau a nwyddau trwy **gaffaeliad**.

Mae Llywodraeth y DU hefyd yn gwneud deddf newydd am **gaffaeliad**, y bydd yn rhaid i Gymru hefyd ei dilyn. Mae'n cael ei galw'n **Fil Diwygio Caffaeliad**.

Mae'r **Bil Diwygio Caffaeliad** yn ymwneud mwy â'r broses y mae'n rhaid ei dilyn mewn **caffaeliad** cyhoeddus.

Mae **Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffaeliad Cyhoeddus (Cymru)** yn ymwneud mwy â gwneud **caffaeliad** mewn ffordd gyfrifol.

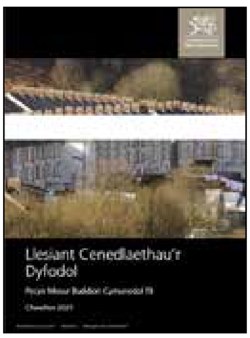

Mae **pecyn cymorth Budd i'r Gymuned** yn enghraifft o **gaffaeliad** cyfrifol yng Nghymru.

Mae'n edrych sut y gall cymunedau yng Nghymru gael mantais o **gaffaeliad**. Er enghraifft, trwy greu swyddi newy8dd.

Mae **gwaith teg** hefyd wedi bod yn nod bwysig mewn **caffaeliad** yng Nghymru dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf.

Bydd ar **gyrff cyhoeddus** a mudiadau sy'n ymwneud â **chaffaeliad** angen dangos sut y maen nhw'n gwneud penderfyniadau sy'n cefnogi'r meysydd hyn o fywyd Cymreig:

- Cymdeithasol – sut rydyn ni i gyd yn byw, yn gweithio ac yn mwynhau bywyd gyda'n gilydd

- **Economi**

- Amgylchedd

- Diwylliant – mae hyn yn ymwneud â'n syniadau, ein traddodiadau a'n ffyrdd o fyw.

Mae'r **Bil** yn dweud hefyd bod angen **strategaeth** **caffaeliad**. Mae **strategaeth** yn gynllun mawr; bydd yn dweud beth sy'n rhaid ei wneud i **gaffaeliad** redeg yn dda.

Bydd hyn yn helpu i wneud yn siŵr bod **cyrff** **cyhoeddus** yn gweithio yn yr un ffyrdd pan ddaw hi'n fater o **gaffaeliad**.

Y pethau ddywedodd pobl wrthyn ni

Fe ofynnon ni i fudiadau a phobl roi eu barn i ni am y **Bil**. Dyma beth roedden nhw'n ei feddwl:

- Roedd llawer o bobl yn meddwl bod y ddeddf newydd hon yn bwysig.

- Roedd nifer o bobl yn meddwl y dylai mwy o **gyrff cyhoeddus** orfod dilyn y ddeddf.

- Roedd llawer o gefnogaeth i'r syniadau am **waith teg**.

- Roedd cefnogaeth ar gyfer cael **Cyngor Partneriaeth Gymdeithasol**. Ond roedd rhai pobl yn meddwl y buasai'n bwysig cael mwy o bobl i gymryd rhan.

Pam y buasai'r Bil yn dda ar gyfer Cymru

Dyma rai o'r prif bethau y buasai'r Bil yn helpu i'w cyflawni:

- Buasai **Cyngor Partneriaeth Gymdeithasol** yn helpu i roi cyngor da i Weinidogion Cymru.

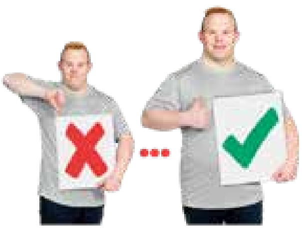

- Buasai hyn yn help i wella **gwasanaethau cyhoeddus** a llesiant yng Nghymru.

- Buasai'r **Cyngor** yn darparu arweiniad ar draws Cymru trwy ddarparu esiampl dda.

- Buasai gweithwyr yn cymryd mwy o ran mewn gosod nodau llesiant.

- Byddai'n helpu **cyrff cyhoeddus** i wneud pethau mewn ffordd gyfrifol.

- Bydd yn helpu **cyrff cyhoeddus** i feddwl mwy am bwysigrwydd **gwaith teg**.

Geiriau anodd

Caffaeliad

Mae caffaeliad yn meddwl talu mudiadau eraill i ddarparu pethau sydd eu hangen arnoch chi. Er enghraifft, gallai fod yn gyngor lleol yn talu am ddodrefn swyddfa, neu i fusnes redeg gwasanaethau gofal cymdeithasol.

Cyrff cyhoeddus

Mae cyrff cyhoeddus yn fudiadau sy'n rhedeg gwasanaethau cyhoeddus. Er enghraifft, y GIG neu'r cyngor lleol.

Economi

Mae'r economi yn ymwneud â'r ffordd y mae gwlad yn defnyddio ei harian, ei thir a'i phobl i wneud, i ddefnyddio, i brynu ac i werthu nwyddau a gwasanaethau.

Gwaith teg

Mae hwn yn waith sy'n:

cwrdd â hawliau gweithwyr

cefnogi eu llesiant

ac yn rhoi llais iddyn nhw.

Gwasanaethau cyhoeddus

Mae gwasanaethau cyhoeddus yn wasanaethau pwysig y mae ar bawb eu hangen, fel gofal iechyd, cludiant, ysgolion a chasglu sbwriel. Mae'r llywodraeth yn cadw golwg arnyn nhw ac mae arian cyhoeddus yn talu amdanyn nhw.

Partneriaeth Gymdeithasol

Mae partneriaeth gymdeithasol yn weithwyr a chyflogwyr yn gweithio gyda'i gilydd i ddatrys problemau cyffredinol.

Undeb llafur

Mae hwn yn grŵp sy'n ceisio amddiffyn hawliau gweithwyr